

Ewa Bobin

Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, UWr

Zagadnienia wstępne

POJĘCIE I CECHY PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO PUBLICZNEGO

Prawo międzynarodowe publiczne

- ❖ Zespół norm regulujących wzajemne stosunki pomiędzy podmiotami tego prawa (głównie państwa i organizacje międzynarodowe).
- ❖ System ten opiera się na kilku zasadniczych normach: suwerenności państw, zakazie stosowania siły, pokojowego rozstrzygania sporów międzynarodowych, mocy wiążącej zobowiązań międzynarodowych, poszanowaniu podstawowych praw człowieka.

Termin „prawo międzynarodowe publiczne”

- ❖ **Prawo narodów** – (łac.) *ius gentium*, (ang.) *Law of Nations*, (franc.) *droit de gens*.
- ❖ **Prawo międzynarodowe** – (łac.) *ius inter gentes*, (ang.) *International Law*, (franc.) *Droit international* – termin wyprowadzony przez R. Zouche, XVII w.
- ❖ W obu **terminach** naród rozumiany jest jako synonim państwa (choć w prawie międzynarodowym nie są to synonimy!!!)
- ❖ Obecnie mówimy o prawie międzynarodowym publicznym, które stanowi ujednoliconą nazwę tej gałęzi.

Pojęcie prawa międzynarodowego publicznego

- ❖ **Prawo międzynarodowe publiczne** - zespół norm regulujących stosunki między państwami – stosunki zewnętrzne państw (definicja zwięzła, „podstawowa”).
- ❖ **Współczesne prawo międzynarodowe** – zespół norm regulujących stosunki międzynarodowe w szerokim znaczeniu – nie tylko międzypaństwowe, lecz także stosunki między państwami i innymi podmiotami PMP oraz między tymi innymi podmiotami (m.in. organizacje międzynarodowe), **mającymi zdolność do działania w stosunkach międzynarodowych.**

Prawo międzynarodowe prywatne

- ❖ Nie jest to w swej istocie prawo międzynarodowe, lecz prawo wewnętrzne poszczególnych państw
- ❖ To dziedzina prawa wewnętrznego, która składa się z norm kolizyjnych stanowionych przez poszczególne państwa. Mają one na celu wskazanie sędziemu krajowemu, jakie jest prawo właściwe dla oceny konkretnego stosunku prawnego z elementem zagranicznym.
- ❖ Polska – ustawa z 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe
- ❖ Prawo prywatne międzynarodowe to zespół norm, których zadaniem jest wskazanie określonego systemu prawnego (własnego państwa lub państwa obcego), właściwego dla dokonania oceny prawnej konkretnej sytuacji osobistej lub majątkowej
- ❖ Poza nazwą niewiele łączy prawo międzynarodowe publiczne z prywatnym

Funkcje prawa międzynarodowego publicznego

❖ **Funkcje PMP** – określenie, czego dotyczą normy PMP, co jest ich przedmiotem, jaka jest rola tych norm w stosunkach społecznych.

- Regulowanie stosunków zewnętrznych państw
- Oddziaływanie na stosunki wewnętrzne państw (kształtowanie stosunków wewnętrznych państw)
- Utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa
- Zapewnienie rozwoju stosunków społeczno-gospodarczych na całym świecie
- Przyspieszenie rozwoju gospodarczego
- Przyczynienie się do stopniowego wyrównania dysproporcji między państwami rozwiniętymi gospodarczo i rozwijającymi się
- Ochrona praw człowieka
- Ochrona środowiska

Cechy szczególne prawa międzynarodowego publicznego

---

1. Prymat zasady równości
2. Specyficzna struktura i charakter norm prawnych
3. Brak władzy ogólnoświatowej
4. Brak ustawodawcy oraz specyficzny sposób tworzenia prawa międzynarodowego
5. Brak zorganizowanego aparatu przymusu
6. Brak wspólnego, obowiązkowego sądownictwa międzynarodowego
7. Głównym podmiotem są PAŃSTWA

Stosunki międzynarodowe

- ❖ Stosunki międzynarodowe (międzypaństwowe) – podłoże, na którym powstają normy PMP
- ❖ W najszerszym rozumieniu są to stosunki społeczne (międzyludzkie), które przekraczają granice jednego państwa
- ❖ Uczestnikami tych stosunków mogą być: państwa, organizacje międzynarodowe, osoby fizyczne i prawne
- ❖ Całość stosunków międzynarodowych utrzymywanych przez podmioty PMP nazywamy **obrotem międzynarodowym**

Społeczność międzynarodowa

- ❖ Dwa znaczenia: wąskie i szerokie
- ❖ Wąskie: społeczność międzynarodowa to ogół państw suwerennych, utrzymujących stosunki wzajemne regulowane przez prawo międzynarodowe;
- ❖ Szerokie: społeczność międzynarodowa obejmuje także niesuwerenne podmioty, czyli wszystkich uczestników stosunków międzynarodowych wyposażonych w zdolność do działań w płaszczyźnie międzynarodowej, których prawa i obowiązki są określone przez prawo międzynarodowe.
- ❖ Do cech społeczności międzynarodowej zaliczamy: małą liczbę członków, Oparcie stosunków wzajemnych podmiotów na zasadzie równości, mały stopień zorganizowania

Stosunek prawa międzynarodowego do prawa wewnętrznego państw

- ❖ kwestia rozważań teoretycznych rozpoczęta pod koniec XIX w., dotycząca obowiązywania i stosowania norm prawa międzynarodowego publicznego w prawie wewnętrznym poszczególnych państw
- ❖ 2 teorie: teoria dualizmu i monizmu

Teoria dualizmu

- ❖ przedstawiciele: H. Triepel, D. Anzilotti, C. Berezowski
- ❖ prawo międzynarodowe i prawo wewnętrzne są zupełnie odmiennymi i niezależnymi od siebie systemami prawnymi, które różnią się między sobą przedmiotem regulacji i źródłami
- ❖ mamy 2 sfery: sferę stosunków zewnętrznych (międzynarodowych) i wewnętrznych
- ❖ ze względu na odrębność dwóch w/w systemów, normy nie mogą być wzajemnie z siebie wyprowadzane i nie jest możliwa również kolizja między nimi
- ❖ aby można było stosować normy prawa międzynarodowego należy je przekształcić w prawo wewnątrzpaństwowe (transformacja!)

Teoria monizmu

- ❖ przedstawiciele: H. Kelsen, A. Vardoss, G. Scelle
- ❖ prawo międzynarodowe i prawo wewnętrzne tworzą jeden system prawny
- ❖ normy pozostają tutaj względem siebie w porządku hierarchicznym
- ❖ teorie monistyczne były początkowo negowane i odrzucane ze względu na ich sprzeczność z zasadą suwerenności państw

Obowiązek dostosowania prawa wewnętrznego do prawa krajowego

- ❖ Jedną z podstawowych zasad PMP jest zasada *pacta sunt servanda* – obowiązek dotrzymania zaciągniętych zobowiązań i przestrzegania wiążących umów międzynarodowych
- ❖ Prawo międzynarodowe wymaga od państw, by stworzyły one w swoich wewnętrznych strukturach taki mechanizm, który pozwoli na prawne i faktyczne przestrzeganie i wykonywanie norm PMP, na których stworzenie wyraziły one zgodę
- ❖ Opinia doradcza Stałego MTS: *Państwo, które ważne zaciągnęło zobowiązania międzynarodowe, winno wprowadzić do swojego ustawodawstwa zmiany konieczne dla zapewnienia wykonania zobowiązań”, oraz „państwo nie może powołać się wobec drugiego państwa na swoją konstytucję, aby uchylić się od obowiązków nałożonych na nie przez prawo międzynarodowe”*

Sposoby harmonizacji prawa wewnętrznego z międzynarodowymi zobowiązaniami

---

- ❖ Wiążące normy prawa międzynarodowego obowiązują lub są stosowane przez ich władze, ilekroć zajdzie taka potrzeba (stosowanie norm PMP *proprio vigore*, z mocy własnej)
- ❖ Inkorporacja generalna prawa międzynarodowego i uznanie jego norm za część prawa krajowego LUB szczegółowe odsyłanie do prawa międzynarodowego w wewnętrznych aktach normatywnych
- ❖ Transformowanie norm prawa międzynarodowego na normy prawa wewnętrznego, bądź ich recypowanie do wewnętrznego porządku krajowego → implikuje to stosowanie prawa krajowego przez władze i sądy określonego państwa wyłącznie, jeżeli jest to niezbędne dla wykonania zobowiązania międzynarodowego

Stosowanie prawa międzynarodowego w Polsce

Konstytucja RP - art. 91.

1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.
2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową.
3. Jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami

Dziękuję za uwagę.
